LIFEPeatLandUse – tietoa heikkotuottoisten soiden jatkokäyttöön

Metsätieteen päivä 26.11.2018

Miia Saarimaa, Anne Tolvanen & Artti Juutinen
Luke

© Luonnonvarakeskus

Luke LUONNONVARAKESKUS METSÄHALLITUS SYKE HELSINGIN YLIOPISTO HELSINGFORS UNIVERSITET UNIVERSITY OF HELSINKI UNIVERSITY of OULU OULUN YLIOPISTO VAPO Life

LIFEPeatLandUse

Metsätalouskäyttöön soveltumattomien ojitettujen soiden jatkokäyttö

EU Life ympäristö + -rahoitus 2013-2018

Vetäjä: Anne Tolvanen, Luke/Oulun yliopisto

© Luonnonvarakeskus

Uutta tietoa soiden käytön vaikutuksista ekosysteemipalveluihin

- Uutta aineistoa (monimuotoisuus, vesistökuormitus, ilmastovaikutus)
- Pitkäaikaisten aineistojen hyödyntäminen uudelle tasolle
- Pitkäaikaiset (100 v) ennustemallit uusimpia menetelmiä käyttäen

Kuva: Hannu Nousiainen/Luke

Pitkäaikaisten aineistojen hyödyntäminen

- Suomessa käytössä ensiluokkaiset aineistot → Laskelmissa hyödynnetty kattavasti erilaisia avoimia ympäristöaineistoja.
- Monilähteinen Valtion metsien inventointi-aineisto (MVMI), Ilmatieteen laitoksen sääaineistot, Maanmittauslaitoksen aineistot, SYKE:n avoimet ympäristöaineistot, GTK:n Turvevarojen tilinpito
- Lisäksi
  - Metsähallituksen aineistot
  - SYKE:n tietdot uhanalaisista suokasvilajeista.

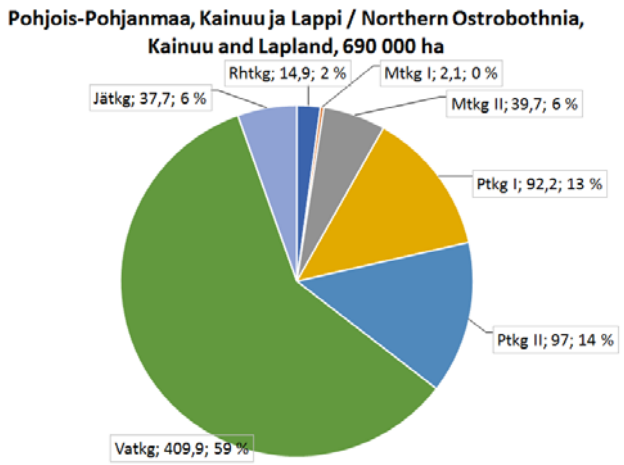

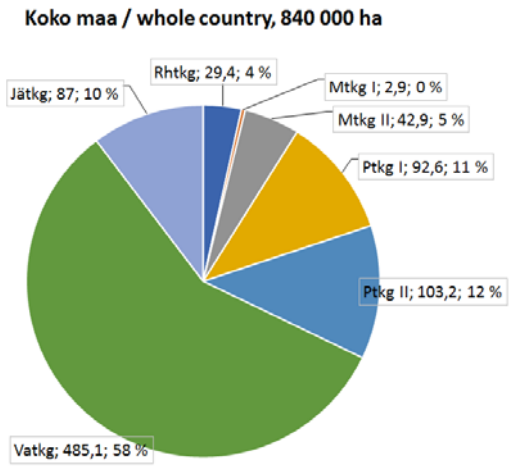

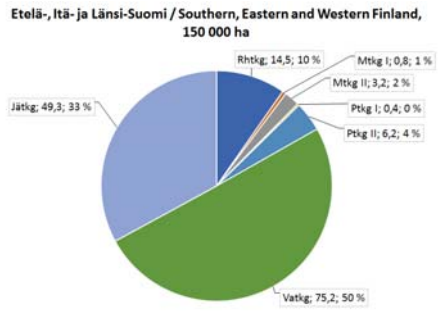

Metsätalouskäyttöön soveltumattomien ojitettujen soiden pinta-alat turvekangastyypeittäin. Pääosa heikkotuottoisista on **jäkälä- ja varputurvekankaita (Jätkg, Vatkg**), pohjoisessa myös niukkaravinteisempia puolukka- ja mustikkaturvekankaita (Ptkg I, Mtkg I). Noin viidennes on märkiä, runsastyppisiä soita, joiden heikkotuottoisuus on seurausta ravinne-epätasapainosta (Ptkg II, Mtkg II, Rhtg).

Kuvat: Antti Ihalainen (VMI11), Paavo Ojanen, Soili Kojola

© Luonnonvarakeskus

LUONNONVARAKESKUS

LIFE-hankkeessa: Seitsemän jatkokäyttötavan ennusteet (skenaariot)

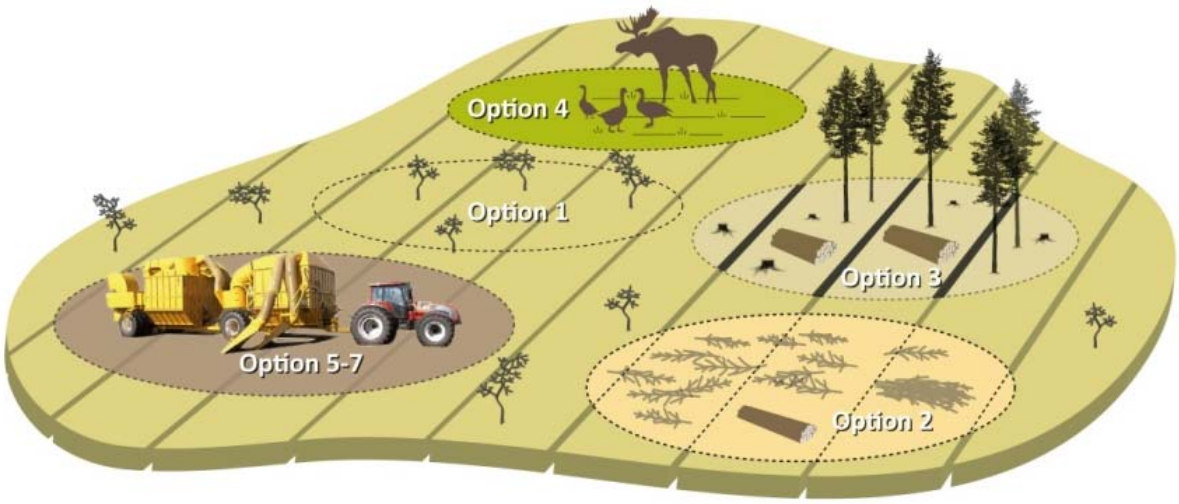

1. Nykytila jatkuu, ei toimenpiteitä
2. Puubiomassan korjuu
3. Intensiivinen metsänkasvatus
4. Ennallistaminen
5. Turvetuotanto ilman jatkotoimenpiteitä
6. Turvetuotanto + metsitys
7. Turvetuotanto + kosteikko

© Luonnonvarakeskus

Luke
LUONNONVARAKESKUS

Monimuotoisuus

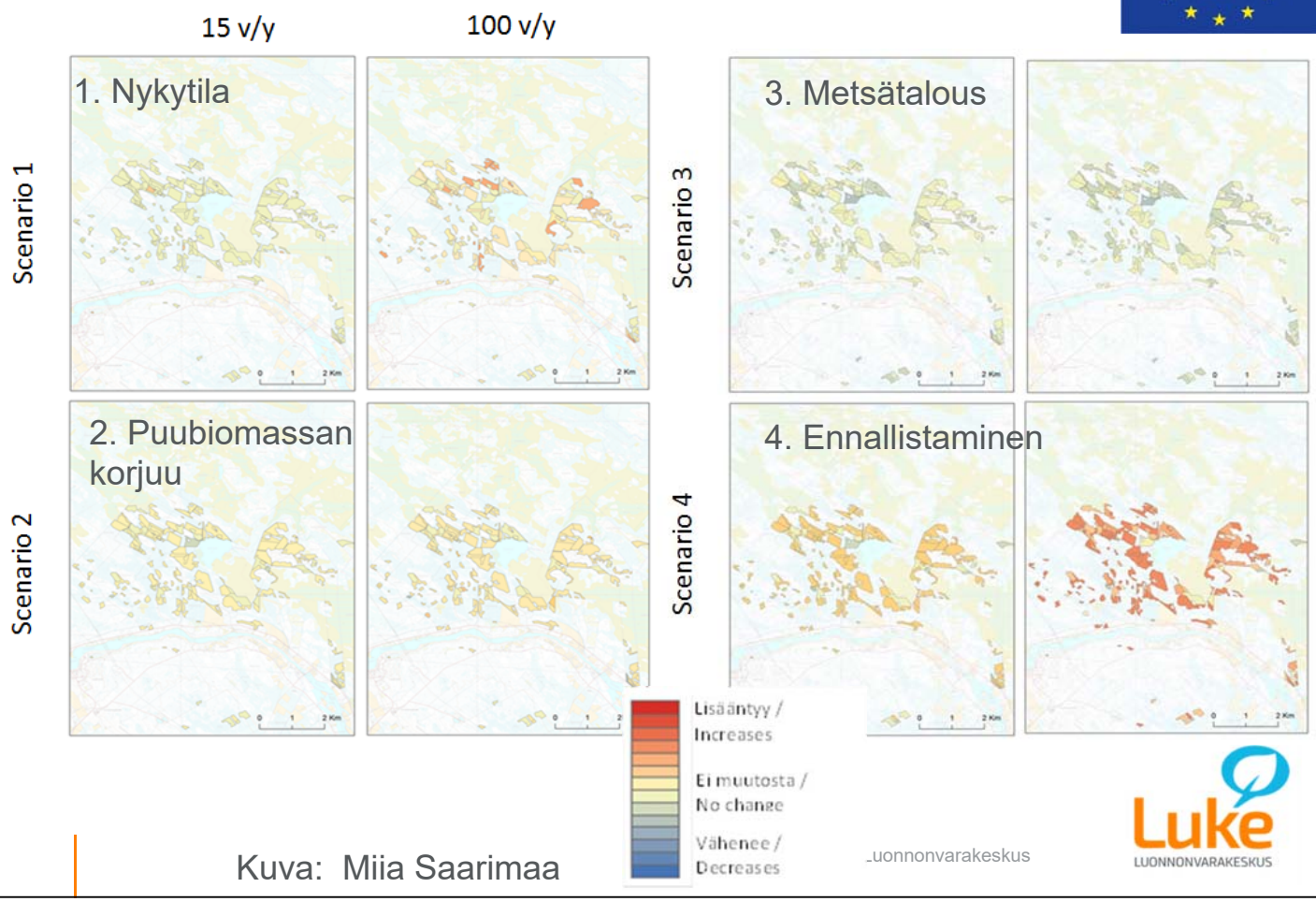

Kuva: Miia Saarimaa

Monimuotoisuus

Turvetuonannon vaihtoehdot

5. Ei jälkikäyttöä
6. Metsitys
7. Kosteikko

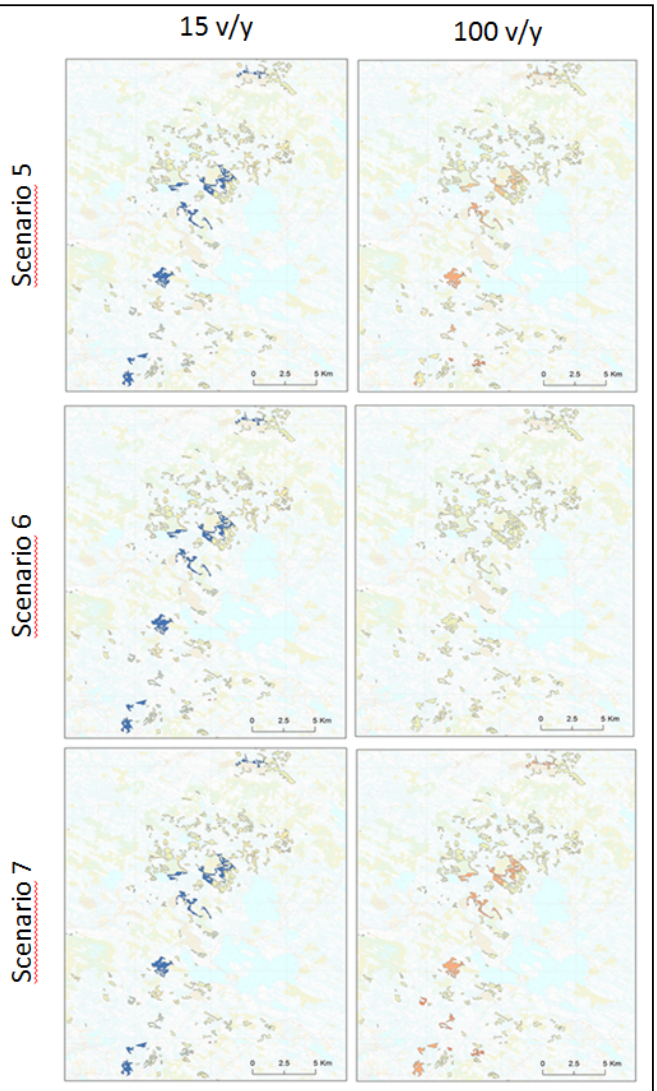

Kuva: Miia Saarimaa

Johtopäätöksiä monimuotoisuudesta

- Nykytilaan jättäminen ja puubiomassan korjuu (skenaariot 1 ja 2) lisäävät suolajistolle sopivien elinympäristöjen määrää etenkin pitkällä aikavälillä.
- Metsätalouden tehostaminen (skenaario 3) heikentää selkeästi suokasveille sopivien elinympäristöjen määrää.
- Ennallistaminen (skenaario 4) voi lisätä suokasvilajistolle suotuisia elinympäristöjä jo lyhyellä aikavälillä.
- Turvetuotannon jälkeinen vesitys (skenaario 7) voi parantaa monimuotoisuutta, mutta lajisto voi poiketa perinteisestä suolajistosta.

© Luonnonvarakeskus

Vesistökuormitus

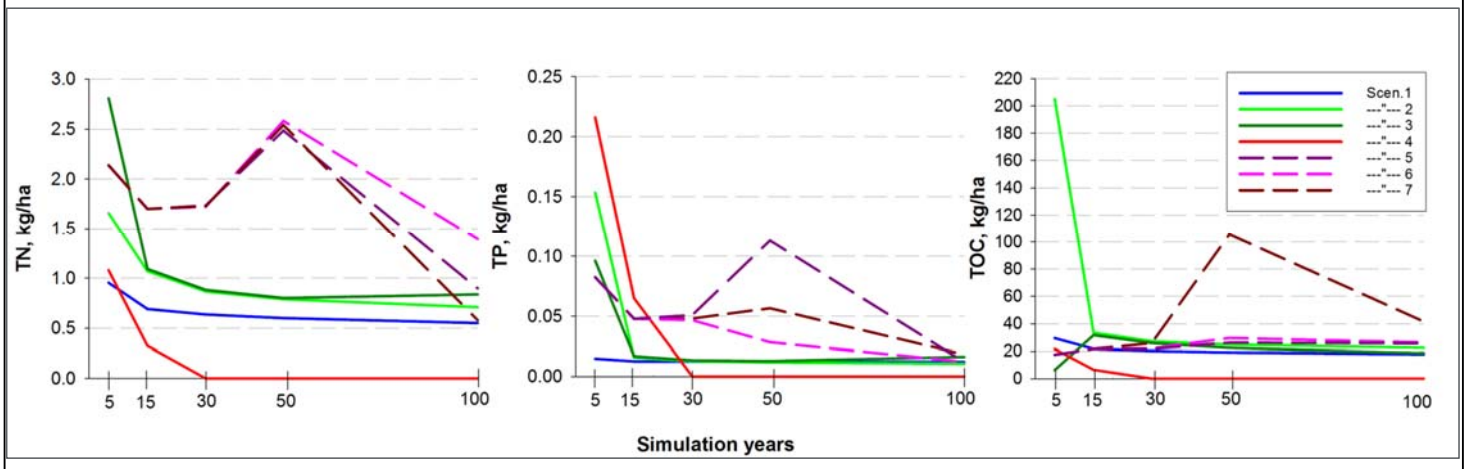

- Toisin kuin aiemmin on arvioitu, vanhojen metsäojitettujen soiden aiheuttama kuormitus jatkuu niiden nykytilassa (skenaario 1). Ero voi olla jopa kaksinkertainen ojittamattomiin soihin verrattuna (Nieminen 2017).

Kuva: Sakari Sarkkola

© Luonnonvarakeskus

Vesistökuormitus

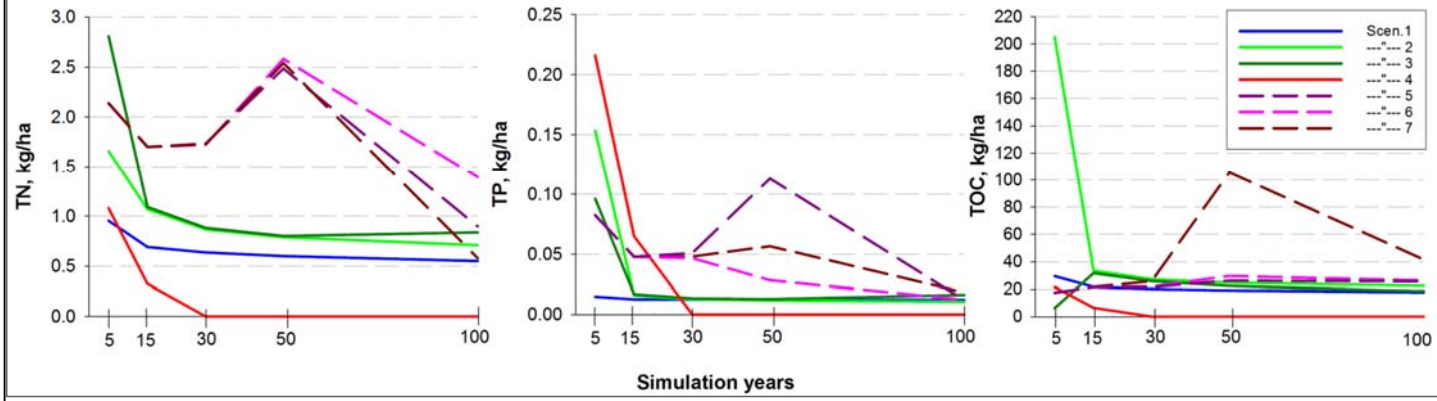

- Voimakkaat hakkuut aiheuttavat vedenpinnan nousua ja ravinnehuuhtoumia. Siten puubiomassan korjuu (skenaario 2) lisää vesistökuormitusta.
- Intensiivinen metsänkasvatus (skenaario 3) lisää kuormitusta aluksi kunnostusojituksista johtuen ja kiertoajan päättyessä myös hakkuiden seurauksena.

Kuva: Sakari Sarkkola

© Luonnonvarakeskus

Vesistökuormitus

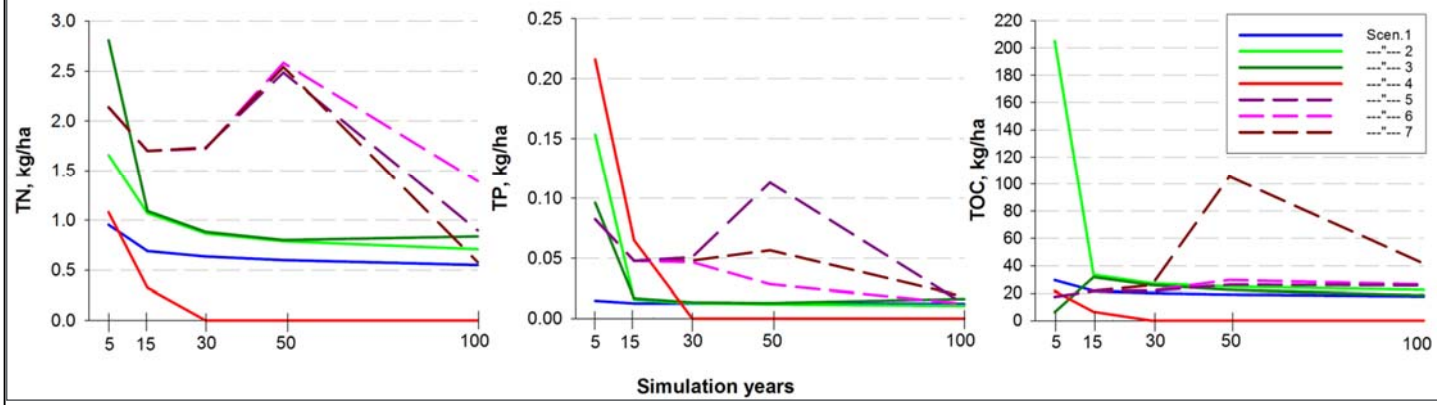

Ennallistaminen (skenaario 4) lisää vesistökuormitusta muutaman ensimmäisen vuoden ajan, mutta kymmenien vuosien aikavälillä sen vaikutus on kuormitusta vähentävä.

Ravinteisten korpien ja karujen paksuturpeisten soiden kuormitus on alkuvaiheessa huomattavaa, kun taas vähäravinteisten ohutturpeisten soiden vesistökuormitusriski on alhainen.

Kuva: Sakari Sarkkola

© Luonnonvarakeskus

Vesistökuormitus

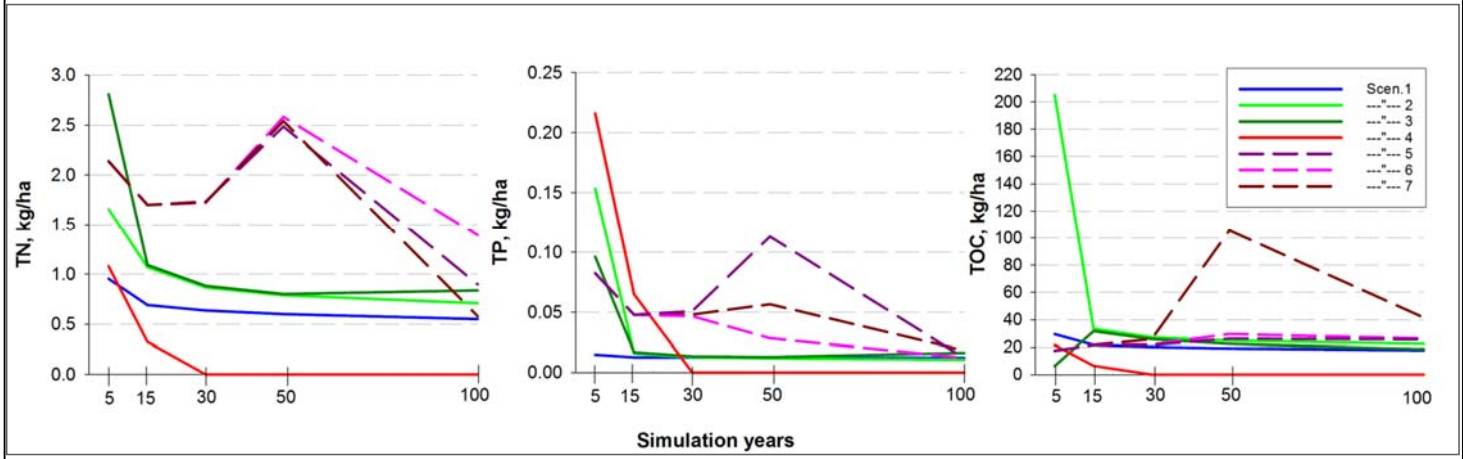

Eniten vesistökuormitusta aiheutuu turvetuotannosta (skenaario 5). Metsittämällä (skenaario 6) tai vesittämällä (skenaario 7) suopohjien kuormitusta voidaan kuitenkin vähentää.

Kuva: Sakari Sarkkola

© Luonnonvarakeskus

Kasvihuonekaasupäästöt

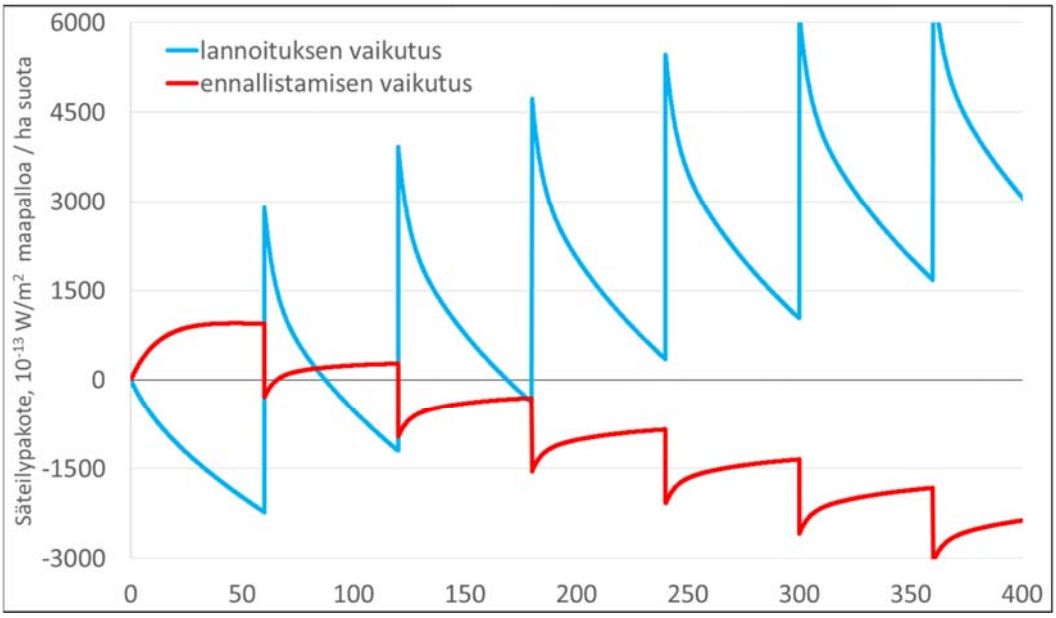

Lannoituksen päästö (t kaasua/ha/vuosi)
- Maa CO_2 +1,9
- Maa CH_4 -0,01
- Puusto CO_2 -4,9

Ennallistamisen päästö
- Maa CO_2 -1,5
- Maa CH_4 +0,04
- Puusto CO_2 +1,2

Kertynyt puusto hakataan joka 60. vuosi (=> päästö ilmakehään)

Kuva: Paavo Ojanen

© Luonnonvarakeskus

Johtopäätöksiä kasvihuonekaasuista

- Pääosa metsätalouskäyttöön soveltumattomista ojitetuista soista on hidaskasvuisia karuja soita
  - ei merkittäviä KHK-päästöjä
  - Ilmastonmuutoksen hillinnän näkökulmasta nämä suot voidaan jättää nykytilaan (skenaario 1).
- Puubiomassan korjuulla (skenaario 2) ei merkittävää vaikutusta karujen soiden KHK-taseisiin

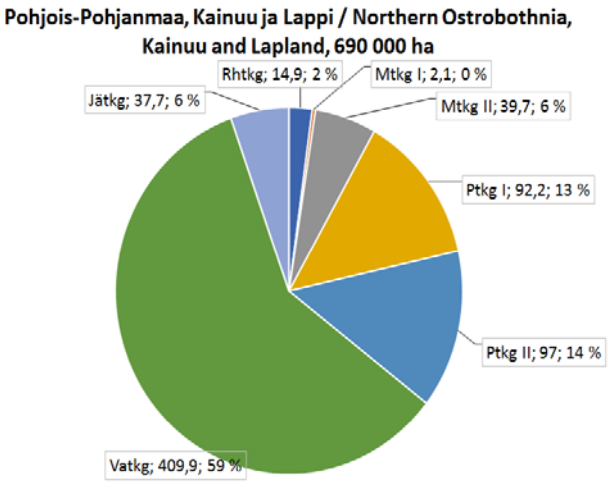

Kuva: Paavo Ojanen, Soili Kojola, eskus

Johtopäätöksiä kasvihuonekaasuista

- Pieni osa heikkotuottoisista soista on runsastyppisiä ravinne-epätasapainosta kärsiviä nevoja, joilla on suuri turpeen hävikistä johtuva CO2- ja N2O-päästöjen riski.
- Lannoitus (skenaariossa 3) runsastyppisillä soilla vähentää KHK-päästöjä vuosikymmeniksi, koska puuston kiihtynyt kasvu sitoo hiiltä.
- Päätehakkuun jälkeen vaikutus muuttuu ilmastoa lämmittäväksi johtuen turpeen hajoamisesta ja hiilen vapautumisesta puustosta.

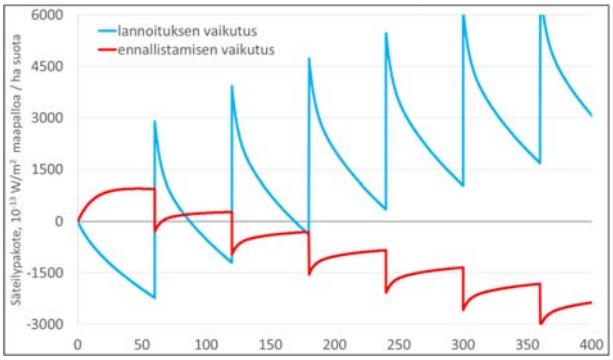

Lannoituksen päästö (t kaasua/ha/vuosi)
- Maa CO_2 +1,9
- Maa CH_4 -0,01
- Puusto CO_2 -4,9

Ennallistamisen päästö
- Maa CO_2 -1,5
- Maa CH_4 +0,04
- Puusto CO_2 +1,2

Kertynyt puusto hakataan joka 60. vuosi (=> päästö ilmakehään)

© Luonnonvarakeskus

Johtopäätöksiä kasvihuonekaasuista

- Ennallistaminen (skenaario 4) palauttaa luonnontilaisen suon kaltaisen KHK-taseen pitkällä aikavälillä.
- Vaikutus voi olla ensimmäisten vuosikymmenien aikana ilmastoa lämmittävä johtuen turpeen CH4-päästöistä ja puuston kasvun vähenemisestä.

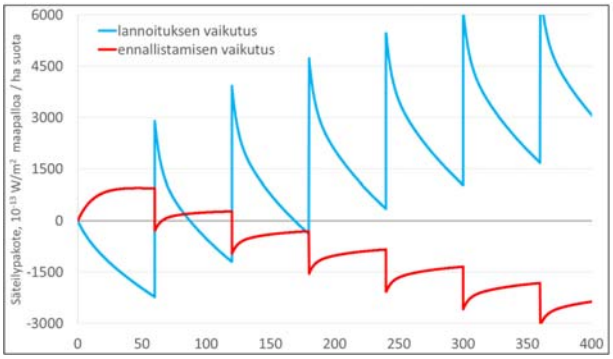

Lannoituksen päästö (t kaasua/ha/vuosi)
- Maa CO_2 +1,9
- Maa CH_4 -0,01
- Puusto CO_2 -4,9

Ennallistamisen päästö
- Maa CO_2 -1,5
- Maa CH_4 +0,04
- Puusto CO_2 +1,2

Kertynyt puusto hakataan joka 60. vuosi (=> päästö ilmakehään)

© Luonnonvarakeskus

Luke LUONNONVARAKESKUS

Johtopäätöksiä kasvihuonekaasuista

- Turvetuotanto (skenaario 5) vapauttaa turpeeseen kertyneen hiilen nopeasti ilmakehään.
- KHK-päästöjä voidaan osittain korvata metsityksellä (skenaario 6) tai vesityksellä (skenaario 7), mutta näiden toimien käytännön merkitys on pieni verrattuna poltetun hiilivaraston aiheuttamiin päästöihin.

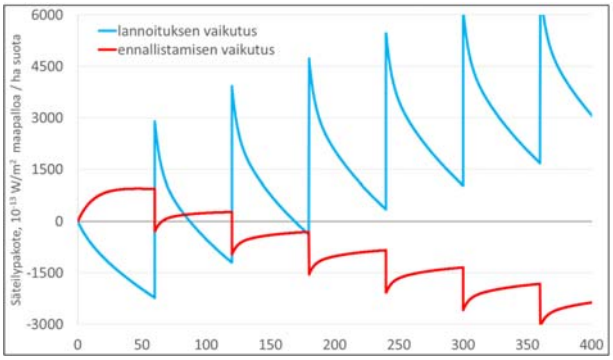

Lannoituksen päästö (t kaasua/ha/vuosi)
- Maa CO_2 +1,9
- Maa CH_4 -0,01
- Puusto CO_2 -4,9

Ennallistamisen päästö
- Maa CO_2 -1,5
- Maa CH_4 +0,04
- Puusto CO_2 +1,2

Kertynyt puusto hakataan joka 60. vuosi (=> päästö ilmakehään)

© Luonnonvarakeskus

Luke LUONNONVARAKESKUS

Kuviokohtaiset ennusteet 5-100 v (tässä 30v)

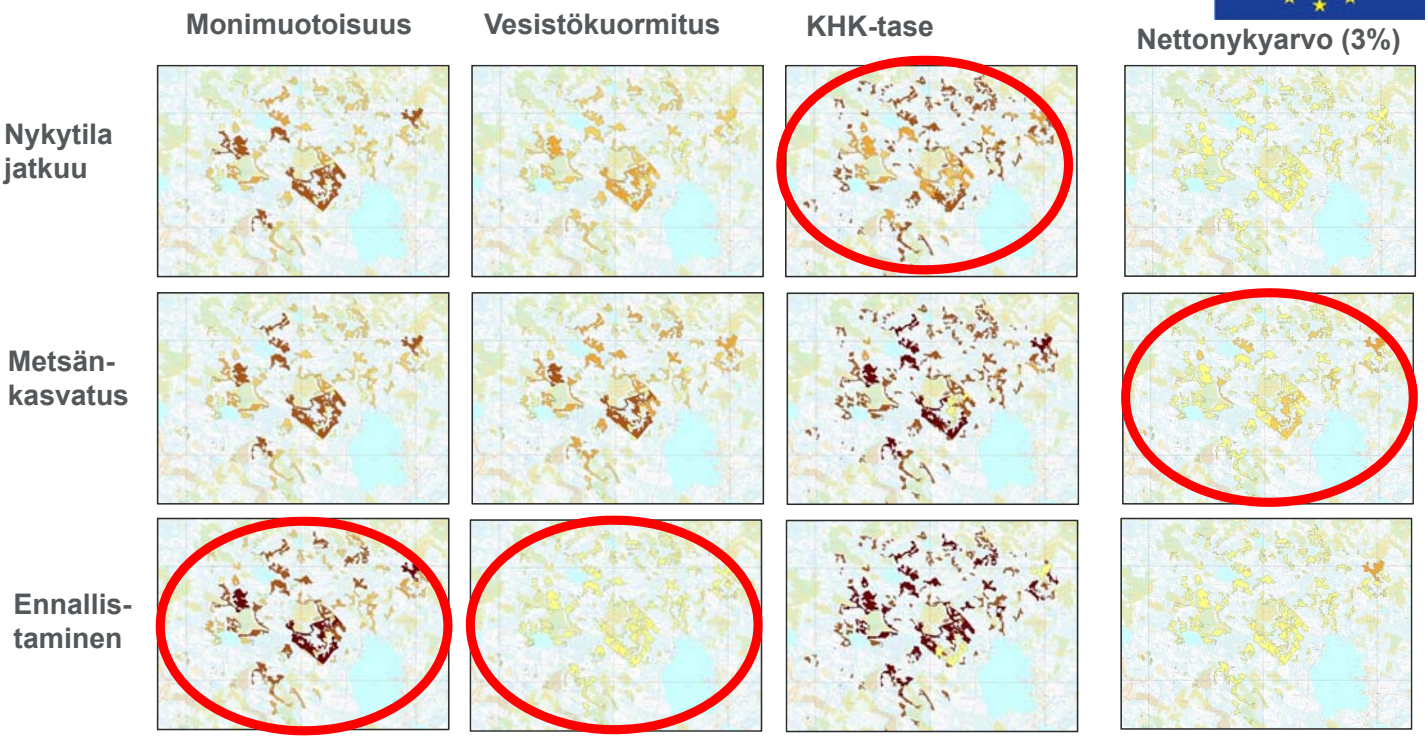

Tumma arvo = korkea, mutta ei välttämättä hyvä

Kuvat: Miia Saarimaa

© Luonnonvarakeskus

Johtopäätöksiä

- Suokasvilajisto hyötyy skenaarioista 1, 2 ja 4: puuston poistolla (skenaario 2) mallinnusten mukaan lähes sama vaikutus kuin ennallistamisella
- Intensiivinen metsänkasvatus (skenaario 3) heikentää suolajiston esiintymistodennäköisyyttä
- Turvetuotannon jälkeen suokasvilajistoa voi hyvinkin palautua suonpohjille, mutta lajisto ei välttämättä ole alkuperäisen kaltaista
- Malliennusteisiin sisältyy paljon epävarmuutta, esim. ilmastonmuutosta ei huomioitu
  - ***Kuitenkin trendit näkyvissä***

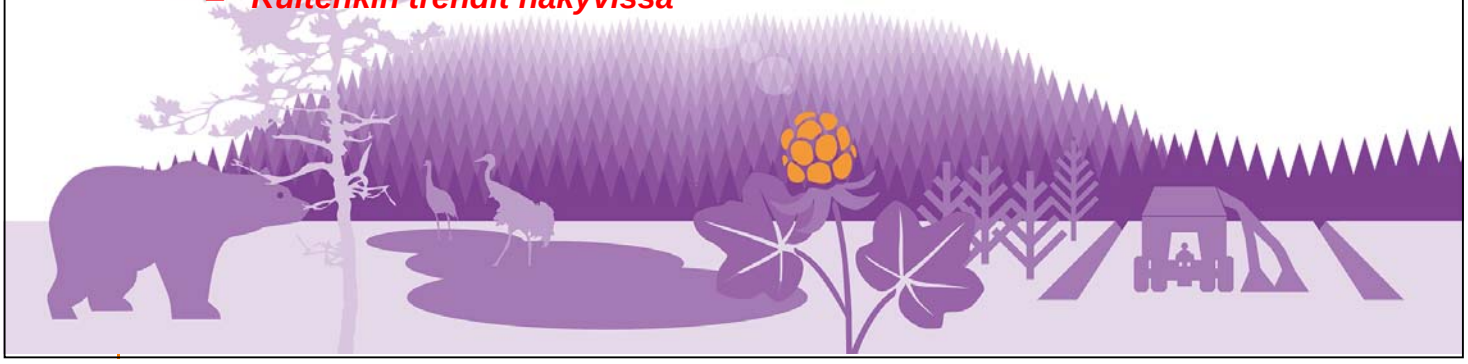

YODA-työkalu auttaa päätöksenteossa ja tukee haastavia valintoja

- YODA-työkalu on kehitetty osallistavaa suunnittelua ja monitavoitteista päätöksentekoa varten.
- Kokoaa yhteen eri toimijoiden näkemyksiä ja tarkasteltavana oleviin kriteereihin liittyviä arvostuksia.
- Auttaa löytämään parhaan kompromissiratkaisun monimutkaisissa valintatilanteissa, kun osallistujien näkemykset ja eri tavoitteet ovat keskenään ristiriidassa.

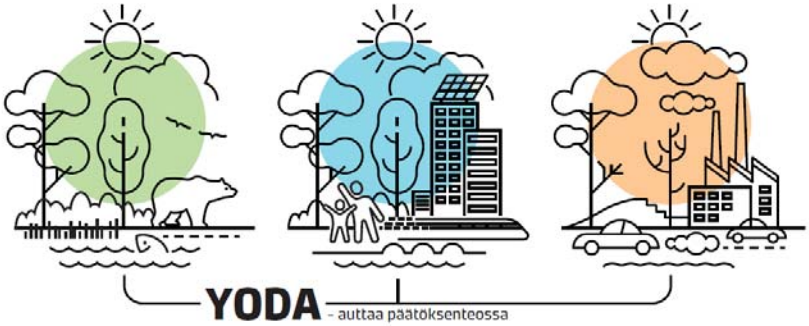

 © Luonnonvarakeskus

YODA-työkalu auttaa päätöksenteossa ja tukee haastavia valintoja

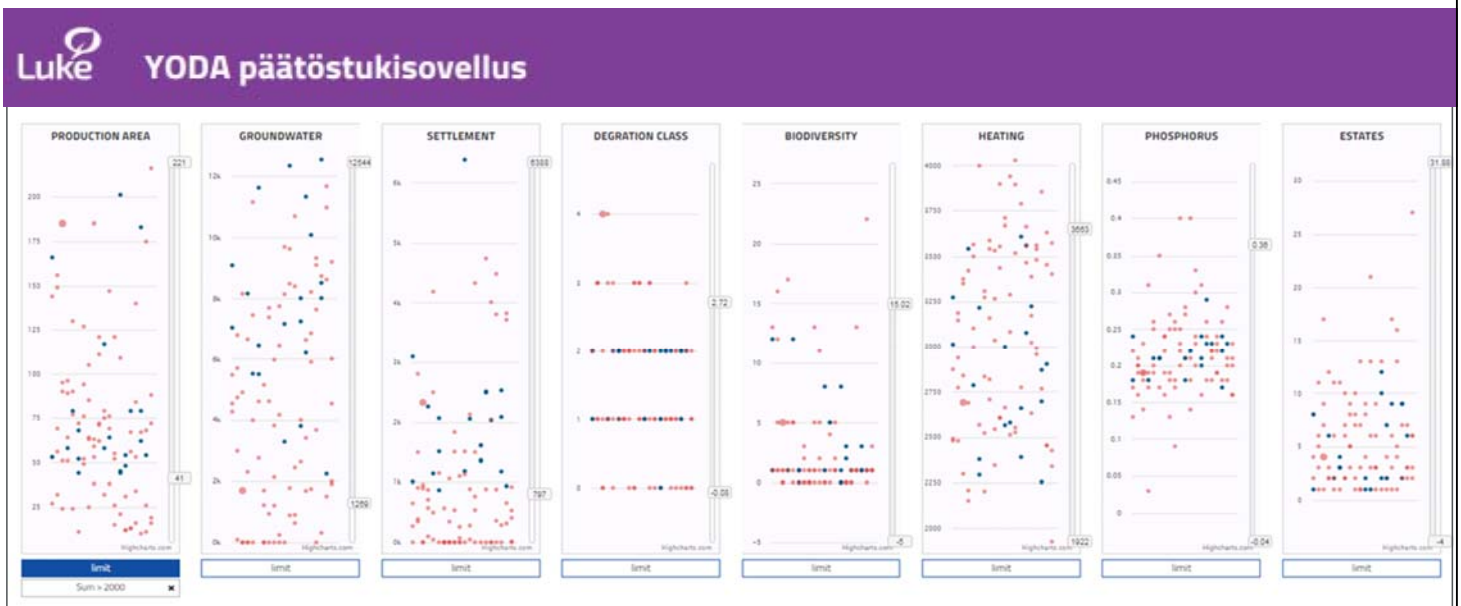

	AMOUNT	PRODUCTION AREA	GROUNDWATER	SETTLEMENT	DEGRATION CLASS	BIODIVERSITY	HEATING	PHOSPHORUS	ESTATES
IN	20	1608.00 ha	154159.00 m	39639.00 m	32.00	63.00	57902.82 /kWh	4.32 kg/KWh	99.00
OUT	80	5624.00 ha	346631.00 m	75515.00 m	114.00	213.00	245591.62 /kWh	17.18 kg/KWh	480.00
MAX	100	7232.00 ha	500790.00 m	115154.00 m	146.00	276.00	303494.44 /kWh	21.50 kg/KWh	579.00

https://www.luke.fi/yoda/

© Luonnonvarakeskus

YODA vaihtoehdot

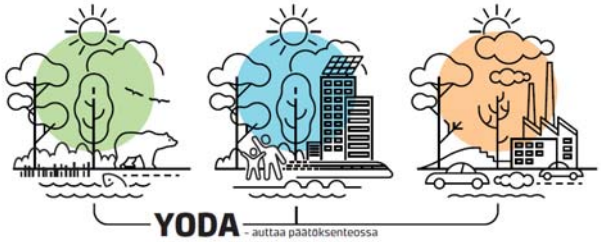

YODA-projektityökalu

- Valitaan usean vaihtoehdon joukosta yksi vaihtoehto, joka vastaa parhaiten päätöksentekijöiden tavoitteita.
- Valittavana voi olla esimerkiksi strategiavaihtoehto, paras hankesuunnitelma tai hankittava asunto.

YODA-portfoliotyökalu

- Auttaa hakemaan parhaan kokonaisratkaisun, kun valinnan kohteena on useita kohteita sisältävä projektisalkku (portfolio).
- Valittavina voivat olla esimerkiksi maakunnan suojeltavat suoalueet, hakkuualueet, ennallistettavat luontokohteet, korjattavat tieosuudet tai turvetuotantoalueet.

© Luonnonvarakeskus

YODA vaihtoehdot

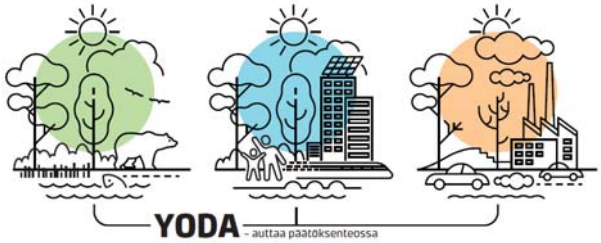

YODA Luken www-sivuilla

- Testaa projekti-YODAa: Ylä-Suomen alueellinen metsäohjelma
  Käyttäjätunnus: Projekti1
  Salasana: Salasan1

- Testaa portfolio-YODAa: Hakkuualueiden valinta
  Käyttäjätunnus: Portfolio1
  Salasana: Salasan1

Mikäli tunnukset ovat käytössä laita ykkösen tilalle numero 2, 3, 4 jne. Tunnuksia demoversioihin on numeroon 10 asti.

© Luonnonvarakeskus

LIFEPeatLandUse

- Paras ennuste soita koskevien maankäyttöpäätösten vaikutuksista ekosysteemipalveluihin
- Tieto lisää tuskaa eikä yhtä ainoaa oikeaa vaihtoehtoa löydy
- Voidaan tuottaa optimaaliset maankäyttömuodot erilaisten strategioiden reunaehdoilla

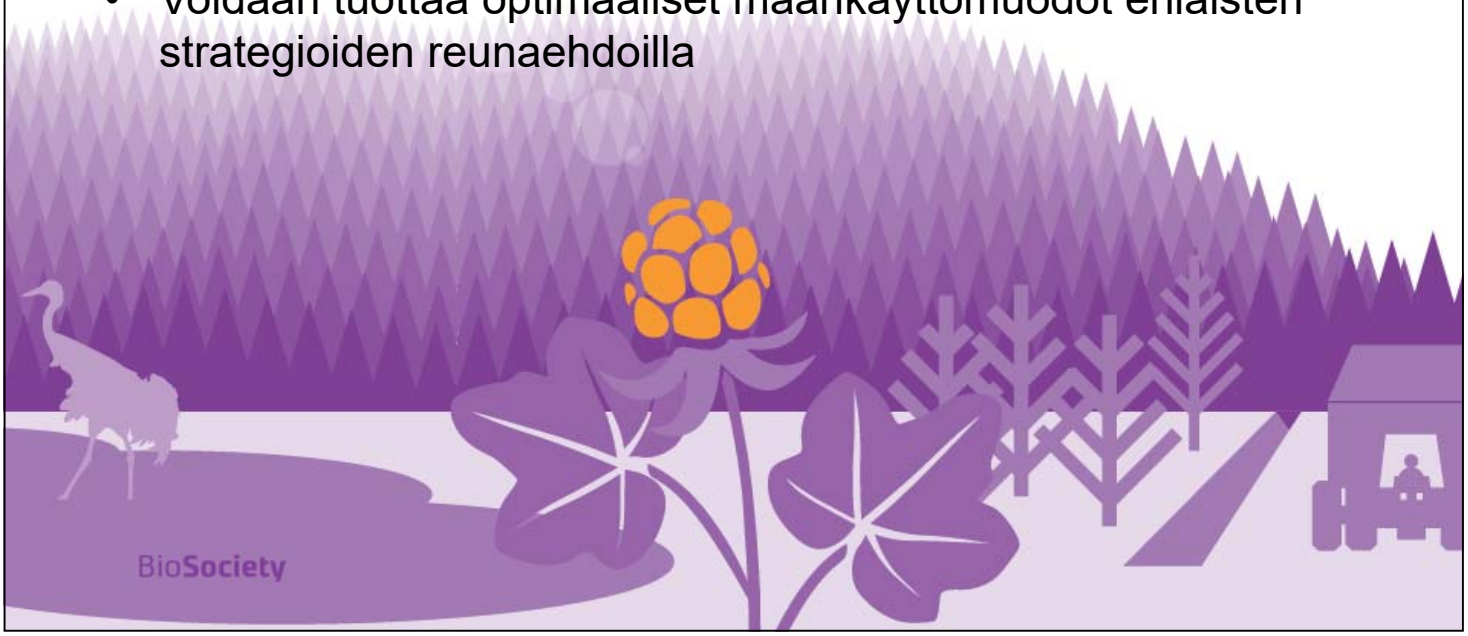

Sovellettavuus

- Pitkäaikaisen aineiston hyödyntämisen, halutuille aikajaksoille (esim. 100 vuotta) ulottuvien ennustemallien sekä käyttömuotojen optimoinnin lähestymistapaa voidaan soveltaa **mihin tahansa** muuhun ympäristöön tai tilanteeseen

Esimerkkejä:

- 15% ennallistamistavoitteiden priorisointi huomioiden ilmasto-, vesistö- ja talousvaikutukset eri aikajaksoilla
- Soiden jatkoluokittelu käyttömuotoihin BD, vesi- ja KHK-päästöjen osalta
- Monitavoitteinen maankäytön suunnittelu (kaivokset, tuulipuistot, matkailu, turvetuotanto, yleiskaavoitus)

Lisätietoja YODAsta

Mikko Kurttila
Johtava tutkija
Puh. 0295323262
mikko.kurttila@luke.fi

Arto Haara
Tutkija
Puh. 0295325576
arto.haara@luke.fi

Anne Tolvanen
Professori
Puh. 0295323782
anne.tolvanen@luke.fi

Miia Saarimaa
Tutkija
Puh. 0295323848
miia.saarimaa@luke.fi

 © Luonnonvarakeskus

Kiitos!

Luke:
Anne Tolvanen
Anssi Ahtikoski
Arto Haara
Artti Juutinen
Hannu Nousiainen
Juha-Pekka Hotanen
Mari Parkkari
Miia Saarimaa
Mika Nieminen
Mikko Kurttila
Oili Tarvainen
Sakari Sarkkola
Timo Penttilä
Soili Kojola

Helsingin yliopisto:
Kari Minkkinen
Paavo Ojanen

Oulun yliopisto:
Henna Sormunen
Jan Hjort
Jarmo Rusanen
Ossi Kotavaara

SYKE:
Kaisa Heikkinen
Kaisu Aapala
Seppo Tuominen
Tapani Sallantaus

Metsähallitus:
Tuomas Haapalehto
Sakari Rehell
Panu Kuokkanen

VAPO oy:
Noora Huotari
Petri Tähtinen
Päivi Peronius